

INTERNATIONALE TENTOONSTELLING NICCOLÒ PAGANINI

**WANNEER PAGANINI
YSAÏE ONTMOET**

DE VIOLEN VAN DE DUIVELS

16.10.26 > 7.03.27

Inhoudsopgave

INLEIDING	4
NICCOLÒ PAGANINI (1782-1840)	5
Biografie	
Paganini als componist	
Paganini, de 'duivelse violist'	
DE ERFENIS VAN PAGANINI: CAMILLO SIVORI (1815-1894)	6
De erfgenaam van Paganini	
De romantische viool in de 19e en 20e eeuw	
EUGÈNE YSAÏE (1858-1931), ERFGENAAM EN VERNIEUWER VAN DE VIRTUOSITEIT	7
Biografie	
De symbolische ontmoeting	
WANNEER PAGANINI YSAÏE ONTMOET. DE VIOLEN VAN DE DUIVELS	8
DE TIJDELIJKE TENTOONSTELLING	
De gitaar van Paganini - Gennaro Fabricatore, Napels	8
Het herinneringsalbum van Camillo Sivori	9
Het portret van Paganini door Giuseppe Isola	10
Het beeldje van Niccolò Paganini door Jean-Pierre Dantan, ook wel Dantan de Jonge genoemd	10
De strijkstokken	11
Gauthier Louppe - De erfenis opnieuw uitgevonden	12
DE PERMANENTE TENTOONSTELLING:: Espace César Franck en Studio Eugène YsaÏe	13
DE EUROPESE PAGANINI-ROUTE	15
LUIK, UNESCO-STAD VAN DE MUZIEK.....	15
HET CONSERVATORIUM VAN LUIK	16
ORGANISATIE EN DANKWOORD.....	17
HET GRAND CURTIUS.....	18
PUBLICATIES OVER DE TENTOONSTELLING.....	18
AGENDA MET CONCERTEN, LEZINGEN EN ACTIVITEITEN.....	19
PRAKTISCHE INFORMATIE	23
CONTACT	23

De lotgevallen van Italië en Luik zijn cultureel met elkaar verweven; deze internationale tentoonstelling, die meerdere weken duurt, zal dit aantonen, met name vanuit musicologisch oogpunt.

„De violen van de duivels“ of: wanneer de „violist van de duivel“, Niccolò Paganini, met zijn intense charisma op fascinerende wijze het instrument overstijgt, om vervolgens zijn conceptuele voortzetting te vinden bij de getalenteerde Eugène Ysaÿe.

Het was dan ook vanzelfsprekend dat Luik zijn vurige creativiteit zou ontplooiën op deze Europese Paganini-route.

Élisabeth Fraipont
Schepen van Cultuur,
Openbare Bibliotheken en
Herdenkingsplicht van de stad Luik

Tussen fascinatie, virtuositeit en legende nodigt de internationale tentoonstelling *‘Wanneer Paganini Ysaÿe ontmoet. De violen van de duivels’* de bezoeker uit om Niccolò Paganini te herontdekken, niet alleen als een uitzonderlijk musicus, maar ook als een grondlegger wiens invloed nog steeds weerklinkt in Luik en in heel Europa.

Deze tentoonstelling, die van 16 oktober 2026 tot 7 maart 2027 te zien is in het Musée Grand Curtius in Luik, belicht de buitengewone nalatenschap van de Italiaanse virtuoos en zijn invloed op de Luikse vioolschool.

Aan de hand van eigenhandige manuscripten, historische instrumenten, partituren, nog niet eerder gepubliceerde archiefstukken en uitzonderlijke herinneringsvoorwerpen laat de tentoonstelling zien hoe het genie van Paganini zijn stempel heeft gedrukt op verschillende generaties Europese musici. De tentoonstelling biedt een kijkje in de wereld van de tot legende uitgegroeide kunstenaar uit Genua, wiens talent, persoonlijkheid en virtuositeit de mythe van de ‘vioolspeler van de duivel’ hebben gevoed.

De tentoonstelling brengt opmerkelijke bruiklenen samen uit Italiaanse, Belgische en Franse openbare en particuliere collecties. Tot de meest prestigieuze stukken behoren de door Paganini gesigndeerde persoonlijke gitaar, belangrijke handgeschreven manuscripten en zeldzame getuigenissen die verband houden met zijn activiteiten als componist, virtuoos en pedagoog.

Van Paganini tot zijn enige erkende leerling, Camillo Sivori, en vervolgens van François Prume en Henry Vieuxtemps tot César Thomson en Eugène Ysaÿe, tekent zich een artistieke traditie af waarvan Luik een van de meest schitterende centra is. Deze overdracht, die bestaat uit bewondering, onderwijs en innovatie, getuigt van de essentiële plaats die de stad inneemt in de Europese geschiedenis van de viool.

Een uitzonderlijke collectie van veertien historische strijkstokken uit de 18e en 19e eeuw, onder meer gesigndeerd door de familie Tourte, John Dodd, Louis-Simon Pajot, François-Jude Gaulard en Nicolas-Joseph Harmand, illustreert de vernieuwingen die de opkomst van de moderne virtuositeit mogelijk hebben gemaakt. Historische en hedendaagse instrumenten afkomstig van het Internationale Strijkkwartetconcours van Luik, het Corda-neum, het Grétry-museum en privécollecties benadrukken eveneens de rol van de instrumentenbouw in de ontwikkeling van de Europese muziek.

De keuze voor het Curtiuspaleis is niet toevallig. Het Grand Curtius herbergt de Studio Eugène Ysaÿe, een authentieke salon met een art-nouveau-inrichting ontworpen door Gustave Serrurier-Bovy, evenals de Espace César Franck. Deze locaties, doordrenkt van geschiedenis, bieden een ideaal kader voor het evenement en nodigen uit om te kijken, te luisteren en het menselijke avontuur te ervaren dat schuilgaat achter elk instrument, elk manuscript en elk aandenken.

De tentoonstelling, georganiseerd onder auspiciën van de stad Luik – door de UNESCO erkend als ‘Creatieve Stad voor Muziek’ – en in het kader van de Europese Paganini-route, een culturele route van de Raad van Europa, bevestigt de positie van Luik als een van de belangrijkste Europese centra voor muziekcultuur.

De tentoonstelling is toegankelijk voor zowel muziekliefhebbers als nieuwsgierige bezoekers en biedt een levendige en gevoelige ontdekkingstocht door de geschiedenis van de viool. Tussen virtuositeit, overdracht en innovatie nodigt ze uit tot een reis naar het hart van het muzikale Europa, van Genua tot Luik, van Paganini tot Ysaÿe.

Patrick Dheur
curator van de tentoonstelling

NICCOLÒ PAGANINI (1782–1840)

BIOGRAFIE

Niccolò Paganini, geboren op 27 oktober 1782 in Genua, toonde al op jonge leeftijd aan een uitzonderlijk violist te zijn. Na zijn eerste openbare optredens trad hij op in verschillende Italiaanse steden en zette hij zijn opleiding voort bij gerenommeerde meesters.

Van 1805 tot 1809 werkte hij aan het hof van Lucca bij Élisabeth Baciocchi, de zus van Napoleon Bonaparte. Daar componeerde hij talrijke kamermusiekwerken en ontwikkelde hij een techniek die bijdroeg aan het opbouwen van zijn reputatie.

Vanaf 1810 zet Paganini een zelfstandige carrière in. In 1828 reist hij op uitnodiging van de Oostenrijkse kanselier Metternich naar Wenen, het startpunt van zijn grote Europese tournee. Vergezeld door zijn zoon Achille doorkruist hij vervolgens negen landen en geeft hij tot 1834 meer dan vierhonderd concerten, waarvan vele ten bate van goede doelen. Deze tournee bezegelt zijn internationale roem en voedt blijvend de mythe van de „vioolspeler van de duivel“.

Zijn technische ' ' berust met name op boventonen, pizzicati met de linkerhand, dubbele snaren, aanzienlijke vingerbereik en passages van extreme virtuositeit. Hij benut alle expressieve mogelijkheden van de viool en wekt de indruk dat hij meerdere stemmen met elkaar laat dialogeren. Deze beheersing lijkt zijn tijdgenoten zo buitengewoon dat de musicus erdoor wordt omgeven door een mysterieuze uitstraling.

In 1834, terug in Italië en verzwakt door ziekte, draagt Paganini bij aan de reorganisatie van het hoforkest van Parma, op verzoek van aartshertogin Marie-Louise van Oostenrijk. Hij sterft op 27 mei 1840 in Nice en laat een indrukwekkend oeuvre en een aanzienlijke invloed op de geschiedenis van de viool na.

PAGANINI ALS COMPOSITOR

Paganini was een even gedurfd als virtuoze componist die voornamelijk voor de viool schreef, waarvan hij het volledige technische en expressieve potentieel benutte. Zijn werken combineren spectaculaire virtuositeit, lyriek en vrijheid in de compositie.

Zijn *24 Caprices voor solo-viool*, gecomponeerd aan het begin van de 19e eeuw en gepubliceerd in 1820, vormen zijn beroemdste werk. Deze stukken, die zowel concertstukken als etudes zijn, verkennen dubbele snaren, boventonen, pizzicati met de linkerhand, grote sprongen en registerwisselingen.

Paganini componeerde ook vioolconcerten, kamermusiek en talrijke werken voor gitaar, een instrument dat hij met passie bespeelde. Zijn muziek, die nauw verweven is met zijn persoonlijke techniek, oefende een blijvende invloed uit op de componisten en violisten die na hem kwamen.

PAGANINI, DE VIOLIST VAN DE DUIVEL

Al vanaf de jaren 1820 verwerft Paganini een buitengewone reputatie. Zijn slanke gestalte, zijn uitgemergelde gezicht, zijn gevoel voor theatraaliteit en de uitvoering van ongekennde hoogstandjes voeden talrijke geruchten. Sommigen schrijven hem een pact met de duivel toe, in hun ogen de enige verklaring voor zo'n uitzonderlijk talent.

Deze legende, die in de 19e-eeuwse pers en literatuur op grote schaal werd overgenomen, berust op geen enkel historisch feit. Toch draagt ze bij aan de blijvende vorming van zijn publieke imago, zonder dat dit het belang van zijn werk als componist en uitvoerend musicus mag overschaduwen.

Paganini, violist – gitarist – dirigent (detail), Tekening, 1820, anonieme maker, Uitgeleend door: Associazione Amici di Paganini, Genua, © Michele Trenti

DE ERFENIS VAN PAGANINI: CAMILLO SIVORI (1815–1894)

DE ERFGENAM VAN PAGANINI

Camillo Sivori, geboren in Genua op 25 oktober 1815, was de enige leerling die van Paganini een voortdurende en directe opleiding kreeg. Hij studeerde ook bij Giacomo Costa, maar de ontmoeting met Paganini drukte een diepe stempel op zijn loopbaan.

Paganini herkende al vroeg het talent van de jonge violist, droeg verschillende werken aan hem op en bracht hem de essentiële aspecten van zijn kunst bij. Sivori nam geen genoegen met het imiteren van zijn meester; hij paste deze erfenis aan zijn eigen persoonlijkheid aan en maakte deze bekend bij het Europese publiek.

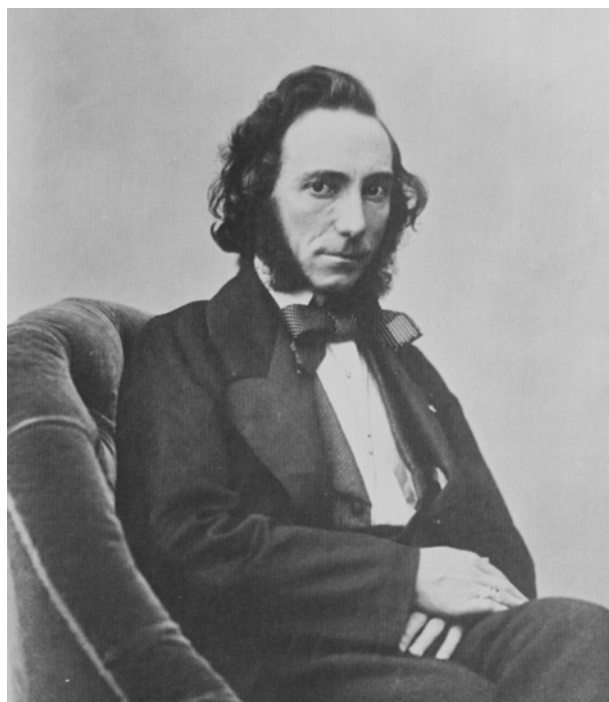
Al vanaf zijn tienerjaren trad hij op in Italië, waarna hij een internationale carrière begon. In 1843, in het kielzog van de triomfen van Paganini, verwelkomde België talrijke Italiaanse artiesten. De Brusselse pers besteedde uitgebreid aandacht aan de Parijse concerten van Sivori, terwijl de herinnering aan de meester nog steeds zeer levendig was.

Zijn spel combineert virtuositeit, elegantie en expressiviteit. Als componist schreef hij voornamelijk voor de viool in een stijl die gebaseerd is op variatie, melodie en technische verkenning.

Sivori vormt zo de levende schakel tussen Paganini en de volgende generaties. Door zijn concerten en zijn invloed geeft hij de erfenis van de meester uit Genua door aan de grote virtuozen van de 19e eeuw en draagt hij bij aan de verspreiding van de stijlen die ook de Luikse vioolschool zullen inspireren. Hij sterft in Genua op 19 februari 1894.

DE ROMANTISCHE VIOOL IN DE 19e EN 20e EEUW

In de loop van de 19e eeuw neemt de viool een belangrijke plaats in binnen het Europese muziekleven. De verfijning van de instrumentbouw, met name die van de moderne strijdstok, gaat gepaard met de ontwikkeling van de speeltechnieken en stelt de uitvoerders in staat nieuwe klank- en expressiemogelijkheden te verkennen. Componisten verrijken het repertoire van het instrument, terwijl conservatoria en grote nationale muziekacademies bijdragen aan de opleiding van nieuwe generaties violisten. Tegelijkertijd bevordert de opkomst van openbare concerten en internationale tournees het ontstaan van het beeld van de virtuoze musicus. Deze musici, die zowel om hun technische beheersing als om hun artistieke persoonlijkheid worden bewonderd, trekken een steeds groter publiek aan en dragen bij aan de opkomst van een heuse concertcultuur.

Félix Tournanchon, portret van Ernesto Camillo Sivori (1815–1894), foto, circa 1860 © Musée Carnavalet - Histoire de Paris (D.R.)

EUGÈNE YSAÏE (1858–1931)

ERFGENAM EN VERNIEUWER VAN DE VIRTUOSITEIT

BIOGRAFIE

Eugène Ysaÿe werd in 1858 in Luik geboren in een bescheiden gezin afkomstig uit Soumagne en groeide op in een muzikale omgeving. Zijn vader, Nicolas Ysaÿe, dirigent in het Pavillon de Flore, gaf hem al op vijfjarige leeftijd zijn eerste vioollessen.

Toen hij in 1865 werd toegelaten tot het Conservatorium van Luik, viel Eugène daar zowel op door zijn talent als door zijn ongedisciplineerdheid. Op vijftienjarige leeftijd behaalde hij zijn diploma en vervolmaakte hij zich bij Henryk Wieniawski in Brussel en vervolgens bij Vieuxtemps in Parijs.

Zijn internationale carrière begint eind jaren 1870. In Keulen speelt hij samen met Clara Schumann; in Berlijn wordt hij eerste violist in het orkest van Benjamin Bilse, waaruit later het Berlijns Filharmonisch Orkest zal voortkomen. Opgemerkt door Franz Liszt en Anton Rubinstein, onderneemt hij met laatstgenoemde verschillende tournees door Rusland en Scandinavië.

Ysaÿe was een directe inspiratiebron voor het componeren van muziek. César Franck schonk hem zijn *Sonate voor viool en piano* ter gelegenheid van zijn huwelijk in 1886. Ook Debussy, Saint-Saëns, Fauré, Lekeu en talrijke Belgische componisten droegen werken aan hem op. Hij groeide uit tot een onmisbare schakel tussen componisten, uitvoerders en het publiek.

Zijn viool was een Guarnerius del Gesù uit 1740, die later eigendom werd van Isaac Stern.

Als docent aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel, oprichter van het Ysaÿe-kwartet en de Ysaÿe-concerten, en later als directeur van het Symfonieorkest van Cincinnati droeg hij bij aan de internationale uitstraling van de Belgische School. Terug in België werd hij hofkapelmeester en muzikaal adviseur van koningin Elisabeth; hij overleed in 1931. De wedstrijd die in 1937 ter nagedachtenis aan hem werd opgericht, werd in 1951 de Internationale Muziekwedstrijd Koningin Elisabeth.

DE SYMBOLISCHE ONTMOETING

In het voorwoord bij zijn *Tien preludes voor solo-viool, opus 35*, schrijft Ysaÿe: „Het lijkt geen twijfel dat harmonische verworvenheden van oudsher de basis hebben gevormd voor de vooruitgang van de instrumentale techniek. [...] Paganini, als onderzoeker en uitvinder van een bijzondere techniek, volgt de ontwikkeling van de Italiaanse lyrische muziek van zijn tijd en bouwt op een over het algemeen consonante harmonie een geheel nieuw systeem op, waarbij hij met een vaardigheid die aan een wonder grenst gebruikmaakt van snelle opeenvolgingen van tertsen, gevingerde octaven, enz. Als we zijn oeuvre analyseren, ontdekken we, lang vóór de virtuoze violist, het genie van de viool. Het concept heeft maar één doel: het instrument. Het credo is de Guarnerius, en daar moeten verbluffende dingen uit voortkomen.”

Ysaÿe nodigt ons zo uit om verder te kijken dan het beeld van de opzichtige virtuoos. De Guarneri wordt de stem, het laboratorium en de bron van Paganini's verbeelding. Zijn vernieuwingen komen voort uit de ontmoeting tussen de ontwikkeling van de harmonie, de inventiviteit van de componist en de fysieke verkenning van het instrument.

Ysaÿe zet deze visie voort in de taal van zijn tijd. Zijn *Zes sonates voor solo-viool opus 27* en zijn *Tien preludes opus 35* laten zien dat virtuositeit nooit losstaat van het muzikale denken.

De ontmoet symbolisch tussen Paganini en Ysaÿe is die van twee componisten-violisten en twee belangrijke fasen in de geschiedenis van het instrument.

La Monaca, Ricardo, Ysaÿe die viool speelt, brons, eerste helft van de 20e eeuw, Italië. © Grand Curtius – Stad Luik

WANNEER PAGANINI YSAÏE ONTMOET. DE VIOLEN VAN DE DUIVELS DE TENTOONSTELLING IN HET GRAND CURTIUS

Aan de hand van handgeschreven manuscripten, historische instrumenten, partituren, niet eerder vertoonde archiefstukken en uitzonderlijke herinneringsvoorwerpen laat de tentoonstelling 'Wanneer Paganini YsaÏe ontmoet. De violen van de duivels' zien hoe het genie van Paganini meerdere generaties Europese musici heeft beïnvloed. De tentoonstelling biedt een kijkje in de wereld van de tot legende uitgegroeide kunstenaar uit Genua, wiens talent, persoonlijkheid en virtuositeit de mythe van de 'vioolspeler van de duivel' hebben gevoed.

De tentoonstelling vindt plaats in verschillende ruimtes van het museum:

- de tijdelijke tentoonstelling omvat, in het Curtius-paleis en de Curtius-residentie, de zalen gewijd aan Paganini, Sivori, YsaÏe, de Luikse vioolschool, het Internationaal Strijkkwartetconcours van Luik, de hedendaagse vioolbouw en de educatieve en bemiddelingsruimte;
- de César Franck-ruimte is ondergebracht in de permanente tentoonstelling van het Grand Curtius;
- de Studio Eugène YsaÏe is ondergebracht in de permanente tentoonstelling van het Grand Curtius.

DE TIJDELIJKE TENTOONSTELLING

De tentoonstelling brengt opmerkelijke bruiklenen samen uit Italiaanse, Belgische en Franse openbare en particuliere collecties. Tot de meest prestigieuze stukken behoren de door Paganini gesigeneerde persoonlijke gitaar, belangrijke handgeschreven manuscripten en zeldzame getuigenissen die verband houden met zijn activiteiten als componist, virtuoos en pedagoog.

Historische en hedendaagse instrumenten afkomstig van het Internationale Strijkkwartetconcours van Luik, het Cordaneum, het Musée Grétry en privécollecties onderstrepen eveneens de rol van de instrumentenbouw in de ontwikkeling van de Europese muziek.

De gitaar van Paganini – Gennaro Fabricatore, Napels

Deze zessnarige gitaar werd in 1826 in Napels vervaardigd door Gennaro Fabricatore, wiens atelier aan de Strada Toledo was gevestigd. Het is een van de weinige bekende Italiaanse instrumenten die aan Niccolò Paganini hebben toebehoord.

Paganini, die nooit in concert optrad met een gitaar, kende het instrument toch een essentiële plaats toe. Hij gebruikte het om te componeren, zijn leerlingen en vrienden te begeleiden en talrijke kamermuziekwerken te schrijven.

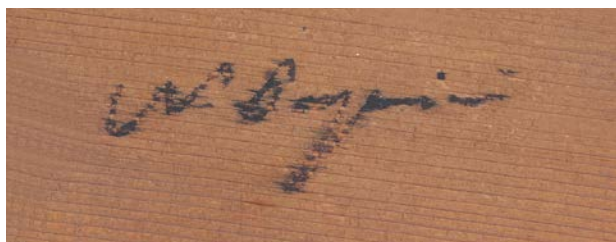

Gennaro Fabricatore, gitaar van Niccolò Paganini, Napels, circa 1820, Stichting Giovanni Accornero (Italië)

Het instrument onderscheidt zich door de eigenhandige handtekening van Paganini op het klankbord, die in 1994 door musicoloog en criticus Edward Neill is geauthenticeerd. De vorm getuigt van een overgangperiode: hoewel nog smal en langwerpig volgens de traditie van de 18e eeuw, luidt het een modernere vorm met bredere rondingen in. Het bovenblad is versierd met blad- en bloemrankwerk van ebbenhout en een kleine lier in het midden van de kam; de achterkant en de zijanten zijn van Napolitaans esdoorn, afgewerkt met een geelbruine laklaag.

Deze gitaar is meer dan een instrument: hij getuigt van Paganini's intieme beoefening en

herinnert eraan dat zijn genie zich niet beperkte tot de viool: hij was voor hem een instrument voor compositie, onderzoek en overdracht.

Gennaro Fabricatore, gitaar van Niccolò Paganini (detail), Napels, circa 1820, Stichting Giovanni Accornero (Italië)

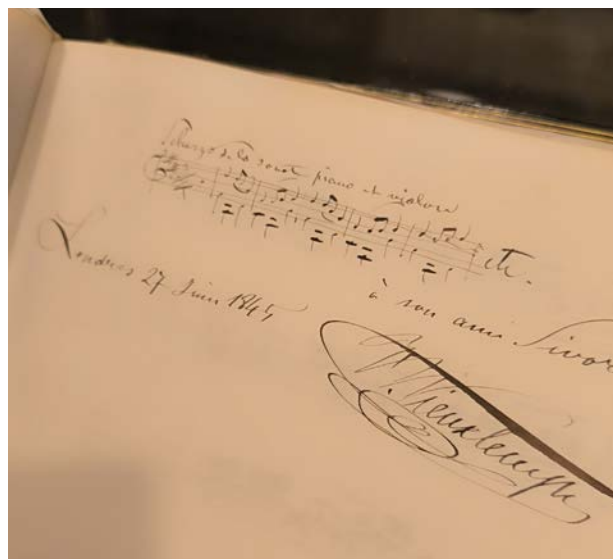
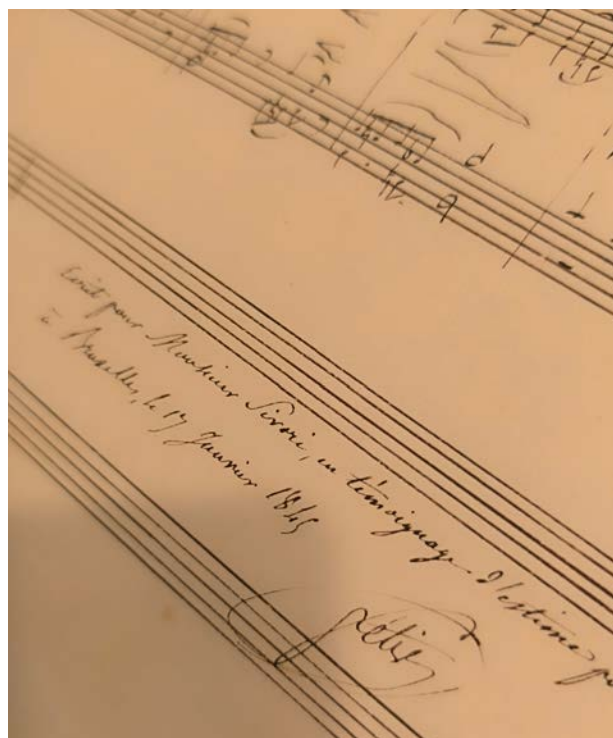
Gennaro Fabricatore (v. 1750 – v. 1832)

Gennaro Fabricatore, een vooraanstaande figuur binnen de Napolitaanse school van gitaarbouwers, heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van de moderne zessnarige gitaar. Zijn instrumenten onderscheiden zich door de kwaliteit van hun afwerking en de verfijning van hun versieringen. Deze gitaar, voorzien van een inscriptie in het handschrift van Paganini, vormt een waardevol getuigenis van zijn creatieve proces en onthult een meer intieme kant van de musicus, voor wie de dialoog tussen de viool en de gitaar de kern vormt van zijn muzikale taal.

Het herinneringsalbum van Camillo Sivori

Camillo Sivori ontving dit album tijdens zijn tournee in Moskou in 1842, de datum die op het voorblad staat vermeld. Zijn hele leven lang verzamelde hij er dedicaties, tekeningen, muziekpartituren, visitekaartjes, brieven en andere herinneringen in.

Het album is een hybride object, tegelijkertijd een plek voor het bewaren, verzamelen en archiveren. Het getuigt van de uitgebreide relaties die Sivori onderhield met musici, kunstenaars, schrijvers, schilders en politici. De samenstelling volgt geen strikt chronologische of thematische volgorde: de schijnbare heterogeniteit weerspiegelt de ontmoetingen en keuzes van de violist.

Fragmenten uit het herinneringsalbum van Sivori: bovenaan met de handtekening en opdracht van Fétis. Onderaan met de handtekening van Vieuxtemps. Privécollectie: Stefano Termanini

Het portret van Paganini door Giuseppe Isola

Dit olieverfschilderij op doek, dat wordt bewaard in de Galleria d'Arte Moderna van de Musei di Nervi (Galerie voor Moderne Kunst van de Musea van Nervi) in Genua, toont Paganini op het hoogtepunt van zijn roem. Het portret, dat tijdens zijn leven werd geschilderd, draagt bij aan de beeldvorming van de romantische virtuoos.

Giuseppe Isola (1808–1893), een Genuese schilder die zich toedeed op portretten en historiestukken, legde niet alleen de gelaatstreken van een beroemde musicus vast: hij droeg ertoe bij dat Paganini een Europese icoon werd. Hij wist hier de unieke uitstraling van de kunstenaar vast te leggen, wiens uitzonderlijke talent al een reputatie had opgebouwd die bewondering en fascinatie in zich verenigde. Dit werk is een van de beroemdste afbeeldingen van Paganini.

Giuseppe Isola, Portret van Niccolò Paganini, olieverf op doek, 1835, Genua, Museo di Arte Moderna di Nervi.

Het beeldje van Niccolò Paganini door Jean-Pierre Dantan, ook wel bekend als Dantan de Jonge

Dit beeldje, vervaardigd in 1832 door Jean-Pierre Dantan, ook wel bekend als Dantan de Jonge, wordt bewaard in het Grand Curtius en is een van de beroemdste afbeeldingen van Paganini. Het is een waar karikaturaal portret, waarin gelijkenis en overdrijving worden gecombineerd om het uitzonderlijke imago van de musicus weer te geven.

Het beeldje, gemaakt op het hoogtepunt van zijn enorme Europese succes, getuigt van de romantische fascinatie voor zijn virtuositeit, zijn uiterlijk en de verhalen rond zijn carrière. De aanwezigheid van de viool herinnert aan de onlosmakelijke band tussen de kunstenaar en zijn instrument.

Na zijn overlijden worden portretten, manuscripten en persoonlijke herinneringen de getuigen van een collectief geheugen dat de musicus tot een ware legende maakt.

Jean-Pierre Dantan, ook wel Dantan de Jonge genoemd, Beeldje van Niccolò Paganini, terracotta, 1832, Grand Curtius, afdeling Decoratieve Kunsten (atelier Eugène Ysaÿe), Luik.

De strijdstokken

De strijdstok van Sartory die koningin Elisabeth aan Ysaÿe schonk

Deze strijdstok van ebbenhout met gouden beslag, vervaardigd door Eugène Sartory, een van de grote Franse strijdstokbouwers van de twintigste eeuw, werd in 1929 door koningin Elisabeth van België aan Eugène Ysaÿe geschonken als kerstcadeau. De gravure herinnert aan dit koninklijke geschenk en aan de bijzondere band tussen de vorstin en haar muzikleraar.

Na de dood van Ysaÿe in 1931 bleef de strijdstok in het bezit van zijn familie, waarna hij in verschillende collecties terecht kwam. Hij wordt zelden aan het publiek getoond en heeft een uitzonderlijke culturele en symbolische betekenis.

Violsrijdstok van Eugène Sartory, gesigeneerd en opgedragen door koningin Elisabeth van België aan haar geliefde meester Eugène Ysaÿe, gedateerd 24 december 1929, met een handvat van schildpad en goud, uit de privécollectie van Pierre Guillaume.

De veertien historische strijdstokken uit de 18e en 19e eeuw

De tentoonstelling heeft veel te danken aan de uitzonderlijke bruikleen van violist en verzamelaar Jérôme Akoka. Zijn collectie, die in de loop van meerdere decennia is opgebouwd, omvat historische strijdstokken, instrumenten en zeldzame voorwerpen die de ontwikkeling van de Europese instrumentenbouw tussen de 18e en de 19e eeuw illustreren.

De overgang van het ene model naar het andere weerspiegelt een zoektocht naar evenwicht, kracht, precisie en soepelheid. De strijdstok is niet zomaar een accessoire, maar het verlengstuk van de arm van de musicus.

Een collectie van veertien historische strijdstokken uit de 18e en 19e eeuw, onder meer vervaardigd door de familie Tourte, John Dodd, Louis-Simon Pajeot, François-Jude Gaulard en Nicolas-Joseph Harmand, getuigt van de innovaties die de opkomst van de moderne virtuositeit mogelijk hebben gemaakt.

Gauthier Louppe – Erfgoed in een nieuw jasje

Gauthier Louppe, geboren in Luxemburg op 12 mei 1959, stamt uit een familie waarin de kunst van het houtsnijden een traditie is. Al op jonge leeftijd leert hij omgaan met het gereedschap.

In 1983 studeerde hij af aan de internationale school voor strikinstrumentenbouw in Cremona (Italië), waar hij werd opgeleid in de grote traditie van de Italiaanse strikinstrumentenbouw. Hij werkte voor de meesters Giorgio Scolari en Mario Gadda. Al vele jaren houdt hij zich bezig met de restauratie en de vervaardiging van strijkkwartetinstrumenten. Hij is lid van de Groupe des Luthiers et Archetiers d'Art de France.

Deze meester-instrumentenbouwer richtte in 2010, samen met de stad Marche-en-Famenne, het Cordaneum op, een levend eerbetoon aan de bouw van strijkkwartetinstrumenten (viool, altviool, cello). Als een waar vioolmuseum in België vertelt het de geschiedenis, het materiaal en de passie achter elk instrument. Het Cordaneum zet zich ook in voor de opleiding van jong talent, in samenwerking met het IMEP, om hen te begeleiden op weg naar een professionele carrière in de wereld van het strijkkwartet.

De instrumenten van Gauthier Louppe, die aan het einde van het scenografische parcours

worden gepresenteerd, plaatsen de hedendaagse vioolbouw in de continuïteit van een geschiedenis die al eeuwenlang bestaat.

Tot deze creaties behoren de altviool *Gaudiade* en de cello *Phénix*, die beide werden bekroond met een gouden medaille op het Concours de Malte.

Gauthier Louppe, een iconische figuur in de hedendaagse instrumentenbouw, verdedigt een evoluerende traditie die openstaat voor de kunsten, de wetenschappen en het denken van zijn tijd. Zonder de kennis van de grote meesters te verloochenen, weigert hij de vorm van de viool als definitief vaststaand te beschouwen.

Zijn instrumenten combineren akoestisch onderzoek, ambachtelijk vakmanschap, vormelijke innovatie, ergonomie en filosofische reflectie. Hun originele vormen beantwoorden niet louter aan een esthetische intentie: ze stellen de relatie tussen het materiaal, de klank, het lichaam van de muzikant en de visuele identiteit van het instrument ter discussie. Deze creaties zijn bedoeld om bespeeld te worden, maar kunnen ook worden beschouwd als ware klanksculpturen.

Deze aanpak ontwikkelt zich in een voortdurende dialoog met beeldend kunstenaars, uitvoerende kunstenaars en componisten. Met name Claude Ledoux, Jan Van Landeghem, Gian-Paolo Luppi, Marc-Henri Cykiert, David Preisler en Robert Janssens hebben voor deze instrumenten gecomponeerd. Ze zijn dus niet langer louter middelen om een werk uit te voeren: ze nemen rechtstreeks deel aan het creatieve proces en geven aanleiding tot nieuwe muzikale talen.

Hun aanwezigheid in de tentoonstelling *'Wanneer Paganini Ysaÿe ontmoet: de duivelse violen'* zet de dialoog voort tussen erfgoed en vernieuwing die de hele tentoonstelling doorkruist. Paganini verlegde de technische en expressieve grenzen van de viool; Ysaÿe vernieuwde de taal en de muzikale gedachtegang ervan. Gauthier Louppe zet dit onderzoek voort door in te grijpen in de vorm en het materiaal van het instrument zelf.

Zijn creaties herinneren er zo aan dat het erfgoed van de vioolbouw niet alleen bewaard blijft: het wordt doorgegeven, in vraag gesteld en opnieuw uitgevonden.

<https://www.cordaneum.be>

Altviool *Gaudiade*, een creatie van Gauthier Louppe © Marc-Henri Cykiert

DE PERMANENTE TENTOONSTELLING: ESPACE CÉSAR FRANCK EN STUDIO EUGÈNE YSAÏE

Grétry, Franck, Ysaÿe: een uitzonderlijk muzikaal en museaal erfgoed in Luik!

Luik behoort tot die zeldzame steden waar de geboortehuizen van beroemde componisten bewaard zijn gebleven. Met André Modeste Grétry (1741-1813), César Franck (1822-1890) en Eugène Ysaÿe (1858-1931) leeft een uitzonderlijk muzikaal erfgoed voort in de musea van de „Cité ardente”.

Het leven en het werk van deze drie componisten en uitvoerende kunstenaars bestrijken drie eeuwen van intense muzikale activiteit en omvatten uiteenlopende muziekgenres, zoals de komische opera, symfonische muziek, kamermuziek en met name de school van de grote vioolvirtuozen.

De tentoonstelling *‘Wanneer Paganini Ysaÿe ontmoet. De violen van de duivels’* zet haar reis voort in het hart van de permanente collectie van het Grand Curtius.

De ruimte „César Franck”

De „César Franck”-ruimte werd in 2022 ingericht in het Grand Curtius-museum, op 500 meter van het geboortehuis van de componist, ter ere van de tweehonderdste verjaardag van zijn geboorte. Hier zijn voor het eerst ter wereld bijeengebracht: het klavier van zijn Cavaillé-Coll-orgel (1858) uit de Basilique Sainte-Clotilde in Parijs, zijn Erard-halveveugel (1844) en de tafelpiano (1790) van zijn grootmoeder van vaderskant, evenals talrijke documenten (dagboeken, getuigenissen, foto's) en uiterst zeldzame originele manuscripten.

Deze Espace César Franck vormt zo een aanvulling op de aanwezigheid van de grote Luikse componisten in het hart van de stad: het Musée Grétry in Outremeuse en de Studio Ysaÿe in het Curtius, dat bewust naast de Espace César Franck is gelegen, waardoor een contrast wordt gecreëerd tussen de twee met elkaar verbonden en uitzonderlijke levenslopen van deze twee grote musici uit de 19e eeuw.

César Franck werd op 10 december 1822 in Luik geboren. Hij was een van de eerste leerlingen van het Koninklijk Conservatorium van Luik. Als wonderkind getuigde de pers al vanaf zijn elfde van zijn ongelooflijke talent als pianist en componist. In 1837 trad hij toe tot het Conservatorium van Parijs. Zijn talrijke onderscheidingen en zijn uitzonderlijke aanleg voor de

Zicht op de Espace César Franck © Stad Luik – Grand Curtius

compositie, de piano en het orgel trokken de aandacht van de muziekwereld. Hij oogstte groot succes in de muzieksalons en werd een protégé van Franz Liszt, die in hem een nieuwe Johann Sebastian Bach zag. Zijn bescheiden en teruggetrokken karakter, in combinatie met familiale frustraties, deden zijn ambities echter verwateren. Door zijn aanstelling als organist op het grote Cavaillé-Coll-orgel van Sainte-Clotilde (1858) kon hij zich met zijn talenten als improvisator en vertolker profileren als een uitzonderlijk meester. César Franck kwam op 8 december 1890 bij een ongeval om het leven.

Beelden van de Espace César Franck © Stad Luik - Grand Curtius

De Studio Eugène Ysaÿe

De art-nouveaustudio van Eugène Ysaÿe, ontworpen in Brussel door Serrurier-Bovy (1858-1910), is ondergebracht in het Grand Curtius.

Dit unieke getuigenis van een uitzonderlijke man en een tijdperk is in de collecties van de stad Luik opgenomen dankzij een legaat van de erfgenamen van Eugène Ysaÿe. Het is getrouw gereconstrueerd en maakt deel uit van de permanente tentoonstelling van het Grand Curtius.

De bezoeker betreedt de muzieksalon van de musicus wiens vioolspel aan de basis ligt van het internationale Koningin-Elisabethwedstrijd. De voorwerpen die de studio sieren, de boeken en partituren die zijn bibliotheek vormen en de stijl van het meubilair inspireerden de componist. Het was de plek bij uitstek waar de virtuoze muziek van de vertolker tijdens zijn repetities tot leven kwam.

Zijn legendarische vrijgevigheid, zijn vriendschap en zijn bewondering voor César Franck brachten deze laatste ertoe om zijn *Sonate voor piano en viool* aan hem op te dragen en hem deze als huwelijksgeschenk te schenken; dit werk is een van de meest gespeelde stukken uit dit specifieke repertoire.

Eugène Ysaÿe (Luik 1858-Brussel 1931), een wereldwijd bewonderde geniale violist, stond aan de basis van de Luikse vioolschool. In 1912, na jaren van triomfantelijke tournees, werd hij benoemd tot muzikaal adviseur van koningin Elisabeth van België. De door haar in het leven geroepen wedstrijd, die aanvankelijk de naam „Concours Ysaÿe” droeg, werd in 1951 omgedoopt tot „Internationaal Muziekconcours Koningin Elisabeth van België”. Ysaÿe overleed in 1931.

Studio Eugène Ysaÿe © Stad Luik - Grand Curtius

DE EUROPESE ROUTE PAGANINI

“De Europese Paganini-route neemt reizigers mee naar de plaatsen die het toneel vormden van belangrijke gebeurtenissen in de geschiedenis van Niccolò Paganini. Paleizen en pleinen, pensions, hotels, concertzalen en theaters, steden, kerken: er is geen betere manier om Niccolò Paganini, zijn leven en zijn muziek te leren kennen dan in zijn voetsporen te treden in Europa en zo belangrijke plaatsen te ontdekken voor het Europese culturele erfgoed op het gebied van muziek, kunst en architectuur. In verschillende landen worden talrijke festivals aan hem gewijd.” ()*

De Europese Paganini-route, die in 2018 in Genua werd opgericht, is ontstaan uit de wens om het erfgoed van de beroemde violist en componist Niccolò Paganini onder de aandacht te brengen in de steden en landen die door zijn tournees zijn getekend. De route brengt Europese culturele instellingen samen rond de thema's muziek, erfgoed, onderzoek en interculturele dialoog. Na de officiële indiening van de kandidatuur in 2023 werd het project in mei 2026 gecertificeerd als „Culturele Route van de Raad van Europa“, waarmee de diepgaande Europese dimensie van het leven en werk van Paganini werd bekrachtigd.

Luik, partnerstad van deze route, draagt bij aan de levendigheid ervan dankzij de rijkdom van haar muzikale en culturele erfgoed. Door de plaatsen met elkaar te verbinden die getekend zijn door de aanwezigheid of invloed van Paganini, stelt de Route elke partnerstad in staat haar geschiedenis, instellingen, collecties en kunstenaars in de schijnwerpers te zetten. Paganini wordt zo de rode draad van een gedeeld Europees erfgoed, terwijl hij tegelijkertijd de eigen identiteit van elk gebied naar voren brengt.

LUIK, CREATIEVE MUZIEKSTAD VAN DE UNESCO

Op 31 oktober 2025 trad de stad Luik officieel toe tot het UNESCO-netwerk van creatieve steden in de categorie Muziek, en werd daarmee na Gent de tweede Belgische stad die dit internationale label verkreeg. Deze onderscheiding, die gezamenlijk wordt gedragen door de stad Luik en GRE-Luik in overleg met meer dan honderd lokale culturele actoren, bekrachtigt een uitzonderlijke historische muzikale verankering. De metropool Luik onderscheidt zich door de diversiteit van haar geluidslandschap, dat zich uitstrekt van een eeuwenoud klassiek erfgoed en een prestigieuze vioolschool tot een dynamische hedendaagse creatie. Als Creatieve Stad zet Luik zich in voor een ambitieus actieplan dat gericht is op inclusieve muziekverspreiding, het vergroten van de zichtbaarheid van de lokale scene, de organisatie van een tweejaarlijkse compositiewedstrijd en internationale samenwerking met de andere steden in het netwerk. Deze titel heeft tot doel van muziek een echte hefboom te maken voor duurzame stedelijke ontwikkeling, economische aantrekkingskracht en sociale cohesie, en bevestigt daarmee de cultuur als het kloppende hart van de Luikse regio.

De tentoonstelling 'Wanneer Paganini Ysaÿe ontmoet. De violen van de duivels', te zien in het Grand Curtius, belichaamt deze dynamiek ten volle door deze beroemde vioolschool in de schijnwerpers te zetten. Door Niccolò Paganini en Eugène Ysaÿe met elkaar in dialoog te brengen via zeldzame instrumenten en uitzonderlijke manuscripten, illustreert de tentoonstelling het vermogen van Luik om zijn prestigieuze muzikale erfgoed op het internationale toneel te laten schitteren.

<https://www.unesco.org/fr/creative-cities>
<https://gre-liege.be/>

(*) bron : www.coe.int/fr/web/cultural-routes/european-paganini-route

HET KONINKLIJK CONSERVATORIUM VAN LUIK

Het Koninklijk Conservatorium van Luik, opgericht in 1826, behoort tot de oudste Europese instellingen voor muziekonderwijs. Als erfgenaam van een project dat al aan het einde van de 18e eeuw werd bedacht met de steun van André-Modeste Grétry, belichaamt het al twee eeuwen lang de uitmuntendheid van de Luikse muziekopleiding.

César Franck genoot er zijn eerste opleiding en werd een van de eerste briljante winnaars van de Eerste Prijs voor piano. Enkele decennia later legde Eugène Ysaÿe er de basis voor zijn kunst, voordat hij de Frans-Belgische vioolschool op de grote internationale podia op de kaart zette.

In 1887 vestigde het Conservatorium zich aan de Boulevard Piercot onder leiding van Jean-Théodore Radoux. Als componist, pedagoog en bestuurder moderniseerde Radoux de instelling, richtte hij het orkest op en droeg hij bij aan de uitstraling van het Luikse muziekleven. Als groot bewonderaar van Grétry zette hij zich ook in om diens nagedachtenis in ere te houden.

Via Grétry, Franck, Ysaÿe en Radoux belichaamt het Conservatorium één en dezelfde ambitie: kennis doorgeven, creativiteit aanmoedigen en de muziek over de grenzen heen laten schitteren.

<https://www.crlg.be/>

Louis Boonen en Laurent Demany, Koninklijk Conservatorium van Luik (hoofdgevel aan de Boulevard Piercot), 1881-1887 © Stad Luik

ORGANISATIE EN DANKWOORD

Wanneer Paganini Ysaÿe ontmoet. De violen van de duivels

Tentoonstelling Van 16 oktober 2026 tot 7 maart 2027 Grand Curtius

Onder auspiciën van de stad Luik
Door de UNESCO erkende creatieve muziekstad In het kader van de „Europese Paganini-route“ (EPR) van de Raad van Europa

Overheidsinstanties

- Willy Demeyer, burgemeester van de stad Luik
- Elisabeth Fraipont, schepen van Cultuur, Openbare Bibliotheken en Herdenking van de stad Luik
- Pauline Bovy, directeur van de musea van de stad Luik

Curator van de tentoonstelling

Patrick Dheur, concertpianist, componist en conservator van het Grétry-museum

Erecommissie

- In memoriam: José Van Dam, bariton, beschermheer van het Grétry-museum en het centrum voor klassieke muziek
- Giovanni Accornero, privécollector
- Jérôme Akoka, violist, privécollector
- Walter Burian, voorzitter van de Franz Liszt-vereniging (Raiding)
- Nicola Costa, voorzitter van de 'European Paganini Route' (Genua)
- Jean-Luc Franck, verzamelaar, afstamming van de componist Niccolò Paganini
- Dominique Petta, ereconsul van Italië, voorzitter van de Stichting Euritalia
- Elisabeth Thausing, voorzitter van de Paganini-vereniging van Wenen
- Stefano Termanini, uitgever, schrijver en privécollecteur

Artistiek en wetenschappelijk comité

- Marie Cornaz, doctor in de musicologie, Afdeling Muziek, Koninklijke Bibliotheek van België. Koninklijke Academie: volwaardig lid van de Klasse der Kunsten
- Stéphanie Fruzzetti, musicologe, hoofd van de bibliotheek van het Koninklijk Conservatorium van Luik
- Pierre Guillaume, meester-boogmaker en expert op het gebied van strijkstokken
- Mario Hossen, violist, ambassadeur van de Europese Paganini-route

- Martine Koch, kleindochter van Henri Koch, muziekhistorica en schrijfster
- Gauthier Louppe, meester-instrumentenbouwer, vervaardiging, restauratie en onderhoud van snaarinstrumenten
- Mirte Maes, conservator, Vleeshuismuseum (stad Antwerpen)
- Pio Montanari, verantwoordelijke voor de viool „Il Canone“, Paganini-museum
- Luc Ponet, doctor in de musicologie, organist, lid van 'European Cities of Historical Organs'
- Danilo Prefumo, musicoloog, uitgever, specialist in Paganini
- Francesca Serrati, directrice van de Galerie voor Moderne Kunst (Genua Nervi)
- Michele Trenti, voorzitter van het Paganini-comité van de stad Genua
- Guy Van Waas, dirigent, organist, klarinetist en docent

Dankwoord

De organisatoren betuigen hun diepe dankbaarheid aan de vzw Les Rendez-vous musicaux liégeois, aan O.B.C. – Belgian Concert Office, het Koninklijk Filharmonisch Orkest van Luik, de Stichting Euritalia, de G.R.E. (Groupement de Redéploiement Économique du Pays de Liège), RESA, het Italiaans Instituut voor Cultuur, het Italiaans Consulaat-Generaal in Charleroi, het Italiaans Consulaat in Luik, het Cordaneum – het Museum voor Strijkinstrumenten en de Viool, de KBR – Koninklijke Bibliotheek van België, de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, de bibliotheek van het Koninklijk Conservatorium van Luik, het Museo di Arte Moderna di Nervi (Genua), de European Paganini Route – Culturele route van de Raad van Europa, het Koninklijk Kamerorkest van Wallonië en de Unie van Belgische Componisten (UCB), voor hun waardevolle steun en bijdrage aan de realisatie van dit evenement.

HET GRAND CURTIUS

De musea van de stad Luik - Het Grand Curtius

De Musea van de Stad Luik omvatten het Grand Curtius, La Boverie, het Musée du Luminaire (Mulum), het Musée Grétry, het Musée d'Ansembourg, dat momenteel wordt gerenoveerd, en de erfgoedcollecties.

Het Grand Curtius is een museum voor kunst en geschiedenis dat op een oppervlakte van meer dan 5.000 m² collecties herbergt, verdeeld over vijf afdelingen: Archeologie, Religieuze kunst en Maaslandse kunst, Wapens, Glas en Decoratieve kunsten. De afdeling Glas is momenteel buiten de tentoonstelling geplaatst.

De collecties omvatten meer dan 5.000 tentoongestelde voorwerpen, afkomstig uit een totale collectie van meer dan 200.000 stukken.

Door de rijkdom van zijn collecties en het zorgvuldige beheer van het erfgoed profileert het Grand Curtius zich als een toonaangevende instelling op het gebied van musea en erfgoed in België.

Bezoekers kunnen binnen de muren van het museum meer dan 7.000 jaar geschiedenis van Luik ontdekken, in een opmerkelijk architecturaal geheel. Het Curtius-paleis (begin van de 17e eeuw), het iconische gebouw van het museum, herbergt de wapencollectie, die wereldwijd erkend wordt, zowel vanwege de hoeveelheid tentoongestelde stukken als vanwege hun kwaliteit.

www.grandcurtius.be

Met de steun van de stad Luik en de Federatie Wallonië-Brussel.

PUBLICATIES

De tentoonstelling gaat gepaard met publicaties die speciaal voor deze gelegenheid zijn samengesteld en verkrijgbaar zijn in het Grand Curtius.

BEZOEKERSGIDS

Het belangrijkste van de tentoonstelling

De kern van de tentoonstelling belicht de belangrijkste tentoongestelde werken en biedt zowel historische als wetenschappelijke achtergrondinformatie en sleutelbegrippen hierover.

Deze bezoekersgids is verkrijgbaar in het Frans, Engels, Nederlands en Duits.

Prijs: 2 €

SPELBOEK

Vanaf 6 jaar kunt u kennismaken met de muzikale wereld van Paganini. Uitgegeven in het Frans, Engels, Nederlands en Duits.

EDUCATIEF DOSSIER

«PROFS»-dag van de Musea van de Stad Luik: 18 november 2026 om 14.00 uur

In het kader van de tentoonstelling organiseert Le Grand Curtius een 'lerarendag' gewijd aan de meester van de viool. Tijdens deze middag maakt u kennis met de afdeling Educatie van de musea (Le Grand Curtius, La Boverie, de Fonds Patrimoniaux, het Musée Grétry en het MULUM), die onder meer verantwoordelijk is voor de ontvangst van schoolgroepen. U maakt kennis met de verschillende educatieve programma's en wordt ook geïnformeerd over de tentoonstellingen van het jaar 2026-2027. Uiteraard kunt u daar ook uw volgende educatieve uitstapjes reserveren.

Educatief dossier (op aanvraag) en Lerarendagen (na inschrijving): animationsdes-musees@liege.be

RONDE TENTOONSTELLING

Gedurende de hele tentoonstelling wordt er een programma met concerten, lezingen en activiteiten voor alle doelgroepen, voor jong en oud, aangeboden.

1. DE LEVENDIGE TENTOONSTELLING – MUZIKAAL PARCOURS VAN DE TENTOONSTELLING

Deze internationale tentoonstelling beperkt zich niet tot de zalen van het museum. Ze wordt voortgezet door een muzikaal en wetenschappelijk programma dat is opgevat als een integraal onderdeel van het bezoekparcours. Elk concert, elke lezing en elke ontmoeting werpt een nieuw licht op de tentoongestelde werken, instrumenten en manuscripten, waardoor het erfgoed in dialoog treedt met de levende muziek.

Dit programma, dat zich uitstrekt tussen het Curtius-paleis en de Espace César Franck van het Grand Curtius, het Grétry-museum, La Boverie, het Grand Auditoire Montefiore en, bij wijze van uitzondering, het Palazzo Tursi in Genua, en nodigt het publiek uit om een ware muzikale route te volgen die Luik met Europa verbindt, in de geest van de Europese Paganini-route, een culturele route van de Raad van Europa.

De grootste internationale specialisten begeleiden dit parcours. Violist **Mario Hossen**, ambassadeur van de Europese Paganini-route, opent en luidt de tentoonstelling in met verschillende uitzonderlijke concerten, waaronder een uniek evenement in het Palazzo Tursi, waarbij hij speelt op de beroemde viool Il Sivori. **Het Paganini Ensemble Vienna** brengt de Weense jaren van de virtuosos weer tot leven, terwijl **Giulio Ginobi** aan de piano het erfgoed van de romantische virtuositeit tot leven brengt.

De lezingen brengen vooraanstaande figuren samen die tot de meest eminente specialisten in hun vakgebied behoren. De Italiaanse musicoloog **Danilo Prefumo**, auteur van het standaardwerk over Paganini, belicht de invloed van de virtuosos op de Europese vioolscholen. **Jérôme Akoka**, verzamelaar en historicus op het gebied van de strijkstok, onthult de doorslaggevende rol van de grote strijktokmakers bij het ontstaan van de romantische virtuositeit. Ten slotte sluit **Marie Cornaz**, conservator van de muziekcollections van de Koninklijke Bibliotheek van België en lid van de Koninklijke Academie van België, deze reeks af door de erfenis van Paganini in de context van de Belgische en Europese viooltraditie te plaatsen.

Op het programma staan ook zelden uitgevoerde werken. **Giuseppe Nova** en **Michele Trenti** brengen de manuscripten van Paganini weer tot leven; **Amélie Debecq**, **Magali Rischette** en de componist **Andrea Talmelli** laten zien hoezeer zijn universum de hedendaagse creatie blijft inspireren; ten slotte viert **het Koninklijk Kamerorkest van Wallonië** de muzikale ziel van Luik via Grétry, Franck, Vieuxtemps, Ysaÿe, Lekeu en Rogister, en brengt het een Belgische première van de pianist en componist **Patrick Dheur**.

Het programma is niet louter een aanvulling op de tentoonstelling: het is er een levendig verlengstuk van. De tentoongestelde voorwerpen krijgen weer een stem, de manuscripten worden muziek, de instrumenten komen weer tot leven en het onderzoek van de historici gaat een dialoog aan met de uitvoerders.

Een tentoonstelling gewijd aan muziek is ondenkbaar in stilte...

PROGRAMMA VAN CONCERTEN EN MUZIKALE EVENEMENTEN

WO. 28 EN DONDERDAG 29 OKTOBER 2026

UITZONDERLIJK CONCERT IN HET PALAZZO TURSI

Paganini-festival van Genua • Palazzo Tursi – Genua, Italië

In het kader van het Paganini-festival in Genua vindt er een uitzonderlijk concert plaats in het Palazzo Tursi. Voor deze gelegenheid keert de historische viool Il Sivori, gesignd door Jean-Baptiste Vuillaume en bewaard in het paleis, terug op het podium. Violist Mario Hossen en pianist Patrick Dheur brengen onder meer de **Rêve d'enfant** van Eugène Ysaÿe ten gehore op dit instrument dat ooit aan Paganini toebehoorde, evenals de Sonate voor viool en piano van César Franck op een viool van Giovanni Battista Guadagnini (Turijn, circa 1749-1750), bespeeld door Mario Hossen.

ZA. 21 NOVEMBER 2026 OM 20.00 UUR

PIANORECITAL

Herinnering aan Paganini. Chopin, Scarlatti en de erfenis van de virtuositeit Giulio Ginobi (Italië), piano

Auditorium van het Musée de La Boverie, Parc de la Boverie 3 – 4020 Luik

Giulio Ginobi, geboren in Rome in 2013, behoort tot de meest opmerkelijke jonge pianotalenten van Italië. Hij is laureaat van talrijke nationale en internationale wedstrijden, waaronder het Steinway & Sons-concours in Rome en de

Internationale Humberto Quagliata-wedstrijd. In 2025 behaalde hij de eerste prijs in de categorie Jonge Pianisten van de Roma International Piano Competition, een van de meest prestigieuze pianowedstrijden van Italië.

ZA. 5 DECEMBER 2026 OM 20.00 UUR

CONCERT ROND DE MANUSCRIPTEN VAN PAGANINI

Giuseppe Nova, fluit – Michele Trenti, gitaar
Salon Paganini – Paleis Curtius, Féronstrée 136 – 4000 Luik

Gitarist Michele Trenti en fluitist Giuseppe Nova brengen een zelden uitgevoerd repertoire ten gehore, waarmee ze een meer intieme en experimentele kant van de Italiaanse componist laten zien.

ZA 12 DECEMBER 2026 OM 20.00 UUR

LEZING DOOR DANILO PREFUMO

De invloed van de Franse school op Paganini en van Paganini op de Europese scholen van de 19e eeuw

Salon Paganini – Grand Curtius, Luik
Féronstrée 136 – 4000 Luik

De Italiaanse musicoloog Danilo Prefumo, specialist in instrumentale muziek uit de 18e en 19e eeuw, biedt een diepgaande beschouwing over de invloed van Paganini's techniek op de Europese vioolscholen in de 19e eeuw.

VRI 15 JANUARI 2027 OM 20.00 UUR

CONCERT DOOR HET PAGANINI ENSEMBLE VIENNA

Wenen 1828: de Europese doorbraak van Paganini

Grote Montefiore-zaal Rue Saint-Gilles 33 – 4000 Luik

Dit concert, getiteld 'Wenen 1828: de Europese doorbraak van Paganini', is een eerbetoon aan de beroemde optredens van de virtuoos in Wenen vanaf 29 maart 1828, gebeurtenissen die bepalend waren voor de opbouw van zijn internationale faam.

Het Paganini Ensemble Vienna, benoemd tot ambassadeur van de Europese Paganini-route, zet zich in voor het behoud en de verspreiding van dit uitzonderlijke muzikale erfgoed. Rond violist Mario Hossen hebben zich Gérard Caussé (altviool), Liliana Kehayova (cello) en Alexander Swete (gitaar) verzameld.

ZA 30 JANUARI 2027 OM 20.00 UUR

CONCERT PAGANINI INSPIRATION

Amélie Debecq, fluit – Magali Rischette, gitaar

Auditoire du Grand Curtius, Féronstrée 136 – 4000 Luik

Dit concert, georganiseerd in samenwerking met de Belgische Componistenbond, biedt een ontmoeting tussen hedendaagse creatie en historisch erfgoed. Er worden nieuwe werken voor fluit en gitaar uitgevoerd, opgedragen aan Paganini of geïnspireerd door zijn wereld, met medewerking van de Italiaanse gastcomponist Andrea Talmelli.

ZA 13 FEBRUARI 2027 OM 20.00 UUR

LEZING DOOR JÉRÔME AKOKA

Van Tourte tot Paganini: de gouden eeuw van de strijkstok

Technische ontwikkeling van de strijkstok en muzikale revolutie (1780–1830)

Salon Paganini – Palais Curtius, Féronstrée 136 – 4000 Luik

De violist, verzamelaar en specialist in de geschiedenis van de strijkstok Jérôme Akoka houdt een lezing over de strijkstokken die de vioolkunst tussen het einde van de 18e eeuw en het begin van de 19e eeuw ingrijpend hebben veranderd.

Als erkend specialist in kamermuziek en de geschiedenis van de strijkstok belicht hij de ontwikkeling van de instrumentenbouw in de tijd van François Tourte en de gevolgen daarvan voor de uitvoeringspraktijk, waarmee hij de weg vrijmaakte voor de romantische virtuositeit die door Paganini werd belichaamd.

ZA 20 FEBRUARI 2027 OM 20.00 UUR

CONCERT VAN HET KONINKLIJK KAMERORKEST VAN WALLONIË

De muzikale ziel van Luik: van strijkstok tot klavier, erfgoed en nieuwe composities

Grand Auditoire Montefiore, Rue Saint-Gilles 33 – 4000 Luik

Onder leiding van Jean-Frédéric Molard staat deze avond in het teken van de grote figuren uit de Luikse en Belgische muziektraditie. Werken van Eugène Ysaÿe, César Franck, André Grétry en Guillaume Lekeu vormen een rijk en representatief overzicht van het regionale muzikale erfgoed. Op het programma staat ook het nieuwe *Pianoconcert voor de linkerhand alleen, de rechterhand alleen en beide handen samen, op. 47*, uitgevoerd door de componist zelf, Patrick Dheur.

ZA 6 MAART 2027 OM 20.00 UUR

LEZING DOOR MARIE CORNAZ
SLOTBIJEENKOMST *Eugène Ysaÿe* geïnspireerd door Paganini
Salon Paganini – Palais Curtius Féronstrée
136 – 4000 Luik

Tijdens de slotbijeenkomst van de tentoonstelling is de musicologe Marie Cornaz te gast, conservator van de muziekcollecties bij de Koninklijke Bibliotheek van België en lid van de Koninklijke Academie van België. Haar lezing biedt een overzicht van de historische, esthetische en erfgoedgerelateerde thema's die in de loop van de tentoonstelling aan bod zijn gekomen, waarbij het erfgoed van Paganini in de context van de Belgische en Europese viooltraditie wordt geplaatst.

Een programma samengesteld door de vzw Rendez-vous Musicaux liégeois in samenwerking met de Musea van de Stad Luik

PRIJS: 15 € PER CONCERT
10 € PER LEZING
ALLEEN OP RESERVERING:
WWW.RENDEZVOUSMUSICAUXLIEGEOIS.COM

2. AGENDA VAN DE AFDELING EVENEMENTEN VAN DE MUSEA VAN DE STAD LUIK

19 OKTOBER 2026 – 23 OKTOBER 2026

Workshop 'In de voetsporen van Paganini'

Een week vol ontdekkingen om de nieuwsgierigheid te prikkelen, de creativiteit te stimuleren en het muzikale erfgoed van Luik op een speelse en interactieve manier te verkennen.

Op het programma: creatieve workshops geïnspireerd op de werken uit de tentoonstelling, spelletjes en uitdagingen in de zalen van het museum, ontmoetingen met muzikanten, een kennismaking met iconische plekken uit het muzikale leven van Luik, en gesprekken met ambachtslieden die betrokken zijn bij het maken en beoefenen van muziek.

Kamp voor kinderen van 6 tot 12 jaar

Van 9.00 tot 16.30 uur (opvang vanaf 8.30 uur tot 17.00 uur) Prijs: 80 € per kind (inclusief verzekering en materiaal)

31 OKTOBER 2026

De Parade van de Duivels

Ter gelegenheid van Halloween nemen de kleine duiveltjes het museum over voor een feestelijke en creatieve middag, in het verlengde van de tentoonstelling gewijd aan Paganini: 'Wanneer Paganini Ysaÿe ontmoet. De violen van de duiveltjes'. Gezinnen worden uitgenodigd om hun eigen duiveltjesmasker te knutselen, waarna ze zich laten meeslepen door de voorlezing van een kinderboek waarin de duivel in de verhalen opduikt. Daarna volgt een vrolijke, muzikale parade door de tentoonstelling! Een speels uitje om Halloween eens op een andere manier te vieren, met knutselen, muziek en het ontdekken van de kunstwerken.

Van 14.00 tot 17.30 uur

Middag vol activiteiten voor kinderen van 5 tot 12 jaar onder begeleiding

10 € voor alle activiteiten / per kind onder begeleiding van een ouder

31 OKTOBER 2026

"Paganini"-avond

Le Grand Curtius organiseert een even feestelijke als huiveringwekkende Halloween-avond rond de cultfilm over Niccolò Paganini. Een filmvertoning gepresenteerd door de Pirate Movie Club.

Sinds 2012 presenteert Caroline Poisson elke maand – en vaker als de sfeer het toelaat – een van haar klassiekers uit de popcultuur... en in het Frans, want vaak zijn het juist dankzij

die nasynchronisaties dat de dialogen onvergetelijk zijn geworden. Zodra de film begint, is stilte niet langer aan de orde: we reageren, we geven commentaar, we moedigen de helden en heldinnen aan, we joelen de schurken uit en we beleven de film samen. Hier is praten niet alleen toegestaan... maar wordt het zelfs van harte aangemoedigd.

Om de avond nog feestelijker te maken, worden de toeschouwers uitgenodigd om verkleed te komen. Duivels, heksen, verdoemde muzikanten, wezens van de nacht of helden uit de popcultuur: alle inspiratiebronnen zijn welkom om Halloween te vieren in een gezellige sfeer, tussen genrefilms, muziek en fantasierijke verbeelding.

Deze filmavond staat ook in het teken van de verjaardag van Niccolò Paganini, geboren op 27 oktober, een mythische figuur wiens mysterieuze uitstraling nog steeds de donkerste verhalen inspireert.

Vanaf 20.00 uur. Prijs: 5 €

8 NOVEMBER 2026

Kinderrondleiding "Paganini en Ysaÿe"

Een onderdompeling met het hele gezin in de fascinerende wereld van Paganini en Ysaÿe, aan de hand van violen, manuscripten en originele schilderijen. Deze muzikale rondleiding biedt de gelegenheid om het leven en de buitengewone tournees van deze virtuozen te ontdekken en kennis te maken met de geschiedenis van de viool. Een rondleiding aangeboden door de afdeling Animatie van de Musea van de stad Luik en geleid door Art&Fact, in gezelschap van musicologe Stéphanie Fruzzetti.

Voor kinderen van 6 tot 12 jaar, onder begeleiding. Om 14.00 uur

10 €/volwassene en 6 €/kind tot 12 jaar

13 NOVEMBER 2026 – 13 DECEMBER 2026

HELMO-tentoonstelling rond Paganini

Na afloop van een project in samenwerking met de studenten van HELMo Mode en de Luikse tweedehandswinkel Beau Bizarre presenteert de Grand Curtius een tentoonstelling met originele creaties, geïnspireerd op de wereld van **Quand Paganini rencontre Ysaÿe. Les violons des diables**. Op basis van upcycled kleding en textiel hebben de studenten eigentijdse silhouetten ontworpen die aansluiten bij de figuren, mythen en de muzikale verbeeldingswereld

rond Paganini. Tussen creatief hergebruik, esthetisch onderzoek en dialoog met het erfgoed getuigen deze creaties van de ontmoeting tussen mode, ambacht en muziekgeschiedenis. Deze tentoonstelling belicht het talent van jonge ontwerpers en

biedt tegelijkertijd een unieke blik op de fascinerende wereld van de beroemdste violist aller tijden.

Glazen galerij van het Grand Curtius

Van 13 november tot 13 december 2026
Gratis

15 NOVEMBER 2026

Thematische rondleiding 'Paganini en Ysaÿe'

Ontdek de muzikale geschiedenis van Paganini en Ysaÿe aan de hand van hun instrumenten, manuscripten en originele werken. Maak kennis met het leven van deze virtuozen, hun Europese tournees en hun invloed op de viooltechniek. Een veelzijdige rondleiding om hun artistieke en muzikale nalatenschap te begrijpen. Een rondleiding aangeboden door de afdeling Activiteiten van de Musea van de stad Luik en geleid door Art&Fact, in samenwerking met musicologe Stéphanie Fruzzetti.

Om 11.00 uur

10 €

AANMELDINGEN VOOR ACTIVITEITEN OP
[WWW.GRANDCURTIUS.BE/FR/VOTRE-VISITE/
BILLETTERIE](http://WWW.GRANDCURTIUS.BE/FR/VOTRE-VISITE/BILLETTERIE)
INFO: ANIMATIONSDESMUSEES@LIEGE.BE
+ 32 (0)4 221 68 32 – 68 37

PRAKTISCHE INFORMATIES

Tentoonstelling: Wanneer Paganini Ysaÿe ontmoet. De violen van de duivels

Van 16 oktober 2026 tot 7 maart 2027

Grand Curtius

Féronstrée, 136 – 4000 Luik

+32 (0)4 221 68 17

www.grandcurtius.be facebook: Legrandcurtius

Maandag t/m zondag: 10.00 – 18.00 uur,
dinsdag gesloten

Gesloten op 1 januari, 1 mei, 1 november, 2
november, 11 november en 25 december.

Le Grand Curtius is toegankelijk voor mensen
met een mobiliteitsbeperking.

Winkel

Cafetaria met terrassen (gesloten op
maandag en dinsdag)

TARIEVEN

Vaste tarieven voor toegang tot de tentoonstelling 'Wanneer Paganini Ysaÿe ontmoet. De violen van de duivels' en tot de permanente collectie van het Grand Curtius.

Volwassenen: 10 € Groepen volwassenen: 8 €
Senioren (65+), senioren groep: 6 € Artikel 27:
1,25 €

Gratis toegang:

- Voor jongeren onder de 26 jaar.
- Voor houders van de MuseumPass-Musée.
- De eerste zondag van de maand voor iedereen.
- Voor docenten en begeleide schoolgroepen die gevestigd zijn in de stad Luik en voor studenten van de Saint-Luc-scholen en de Académie de Liège.

CONTACT

Curator van de tentoonstelling: Patrick Dheur

Concertpianist. Componist. Verantwoordelijke van de muziekafdeling „César Franck-Eugène Ysaÿe-André M. Grétry”

patrick.dheur@liege.be dheur.obc@gmail.com

Pers | Grand Curtius: permanente collecties en tentoonstellingen

Sandrine LORIAUX

Communicatiemedewerkster | Grand Curtius & Musea van de stad Luik

+32 (04)221.91.80

sandrine.loriaux@liege.be

Sara SCHEFFERS

Communicatiemedewerkster | Grand Curtius & Musea van de stad Luik

+32 (04) 221 68 43

sara.scheffers@liege.be

Elisabeth FRAIPONT

Schepen van Cultuur, Openbare Bibliotheken en Herdenkingsplicht van de stad Luik Férons-trée 92 – 4000 Luik

echevin.fraipont@liege.be

GRAND CURTIUS
Féronstrée 136 – 4000 Luik
www.grandcurtius.be
Facebook : LeGrandCurtius

